

1. **Kje so živel Slovenci:** pred I.sv.v.[AO, It] in po I.sv.v.[It, Avstrija, Madž, k SHS]
2. **Država SHS ustanovljena 29.10.1918:** najvišje politično predstavniško telo v državi[Narodni svet Slovencev, Hr in Srb.], voditelj [A. Korošec]
3. **Ozemlja** [Slo (vsa razen primorja), BIH, Hr (Vojvodina, Dalmacija, Slavonija)] in **narodi** [samo en: jugoslovanski] ki so spadali v državo SHS.
4. **Problemi d SHS:** [mednarodno nepriznana, ni urejenih meja, ni vojske, strah pred revolucijo, A in I zavzemata Slovensko ozemlje]
5. **Pristojnosti Narodne vlade v d SHS 31.10.1918** [imela je pristojnosti za notranje zadeve, cerkev, pravosodje, socialno skrbstvo, šolstvo, finance, promet, ind in trgovino, javna dela in obrt, poljedelstvo, obrambo, zdravstvo] **predsednik** [Josip vitez Pogačnik]
6. **Poveljevalni jezik slovenske vojske**, oblikovane ob propadu AO (jedra starih ao polkov so jo oblikovala), obstajala do 1919 [?] **kakšno usodo je doživela 1919** [?]
7. **dr A. Korošec** = Narodni svet v Zagrebu, **dr A. Trumbić** = Jugoslovanski odbor, **N. Pašič** = srbska vlada.
8. Zakaj Ženevska deklaracija ni bila uspešna [na pogajanjih je bilo govora o federativni ureditvi nove države, zato jih regent Aleksander ni priznal, N. Pašič kot predsednik srbske vlade pa je odstopil]
9. **Podlaga za združitev pod srbskimi pogoji**, ki jo je sprejel Narodni svet v Zg konec nov 1918 v Beogradu [Krfška deklaracija]
10. **Kdo in zakaj si je prizadeval za čimprejšnjo združitev** v skupno, jugo državo [regent Aleksander Karađorđević, ker: vprašanje meja (Italjani prodirajo proti V), socialni nemiri, želja Srbov v AO za združitev s Srbijo)] **Kdo je razglasil k SHS** [regent Aleksander Karađorđević] **Združitev izvedena po načelu pravice naroda do samoodločbe** [Ne,?] **Zakaj slo za združitev in pričakovanja** [Zaradi strahu pred razkosanjem našega ozemlja in nezadovoljstvom nad razmerami v AO; želeli so si avtonomijo] **Posledice za Narodno vlado v Lj po združitvi** in ustanovitvi v Beogradu [Narodna vlada v Lj je po tem odstopila, na njen mest bila imenovana Deželna vlada za Slovenijo z manjšimi pristojnostmi]
11. **Ženske** [brez volilne pravice]
12. **jugo politiki + stranke:** [Korošec – SLS, Radić – HKS, Pašič –NRS, Pribišević – JDS] **Centralistične** [JDS, KPJ, NRS], **avtonomistične** [HKS, SLS, JMO]
13. **Vidovdanska ustava:**[k SHS razdeljena na 33 oblasti; slo ozemlje v k SHS razdeljeno na 2 dela, Lj in Mb; kralj je potrjeval vlado, razpisoval volitve, razpuščal parlament; po tej ustavi je k SHS parlamentarna monarhija; centralizem; razglašena na Vidov dan 28.6.1921]
14. **SLS**, najmočnejša slo, zakaj **ni poudarjala želje po avtonomiji** [zaradi prilagajanja najmočnejšim političnim silam, celo pristala je na monarhijo s Karađ.], vzrok za drugačno pol. orientacijo, **zagovor decentralizacije** [ker je hotu njen voditelj Korošec pri Alex. In Pašiču dobiti podporo pri reševanju slovenskih SZ meja]
15. zakaj **absolutna večina na volitvah** 1920 [ker je SLS izdelala svoj ustavni predlog, ki je predvideval pokrajinske parlamente, torej tudi zakonodajno avtonomijo – avtonomistični program]
16. **razlike stališč k SHS in It glede Z meje** [kraljevina SHS je vztrajala pri načelu samoodločbe narodov, Italija pa je hotela vse, kar so ji Britanci in Francozi z vstopom v vojno obljubili (skoraj 1/3 Slo ozemlja – do Logatca, Istro, Kvarnerske otoke)] **zakaj to vprašanje ni bilo rešeno** na pariški mirovni konf [ker je pariška mir konferenca to vprašanje prepustila medsebojnemu pogajanju, vendar so na obe državi pritiskali, naj se čimprej dogovorita]
17. **Rapalska pogodba** [podpisana 12.11.1920 v Italijanskem letovišču Rapallo]
18. **1920 k Italiji spadajo** [Postojna, Idrija, Koper, Piran, Trst, Gorica, Kobarid, Ilirska Bistrica, Sežana] → s tem Slovenci izgubimo izhod na morje (zelo omejen ladijski promet ter uvoz/izvoz blaga), 1/3 Slovencev je ostala za mejo, tam so jih zatirali.
19. **Razmejitev na S meji** (po d.SHS pride do vojaških spopadov z Nemci do pomladi 1919): [za Koroško so se borili prostovoljci; Slo vojaški poveljniki so bili R.Maister, F. Malgaj, A.Lavrič; Avstrijske oborožene sile so do konca 1918 pregnale slo enote s Koroške; Srbska vojska je prišla na pomoč na Koroško maja 1919; naša S meja je bila določena z mir pogodbo v Saint Germainu; Koroška je bila razdeljena na cono A in B; Cona A je bila pod upravo Avstrije; koroški plebiscit je bil izveden 10.10.1920; rezultat tega plebiscita je bil 59% za Avstrijo in 41% za Jugoslavijo; Po plebiscitu sta republiko Avstriji pripadli cona A in B]
20. **Elementi, ki so vplivali na plebiscitarno odločitev** [zaradi mnenja, da je Koroška kotlina gospodarska in zemljepisna celota, sta ameriška oficirja predlagala mejo na Karavankah. Potem so na pogajanjih v Parizu podali različna mnenja (jugoslovanska delegacija je predlagala mejo na Visokih Turah, Američani so bili za mejo na Karavankah, Britanci so dali nekakšno vmesno varianto, Italijani pa za nekdanjo Kranjsko-Koroško deželno mejo), zato je prišlo do plebiscita] **po zaslugi Maistra** je pod Slo prišlo [Maribor,...]

21. **zasedba Prekmurja** (jugoslovanska vojska) [začetek avg 1919; zaradi Madžarske socialistične revolucije in z njo povezanega strahu pred komunizmom je prišlo do intervencije, v sklopu teh sil pa je delovala tudi vojska krSHS]
22. **mirovna pogodba z Madžarsko** [Trianonska] in **Avstrijo** [Saint-Germainska], še vedno velja.
23. **KrSHS vključena** v [mala antanta]
24. **Narodi v krSHS**: večina [Srbi, 39%], priznani [Slo, Hr, Srb], nepriznani [Črnogorci, Makedonci, bosanski muslimani, Madžari, Albanci], narodna manjšina številčno najmočnejša [Nemci]
25. **Klerikalci** [podpirajo jih kmeti in premožnejši, SLS, proti centralizmu in vidovdanski ustavi] **in liberalci** [JDS, glasovanje za vidovdansko ustavo, centralizem]
26. Od socialdemokratov se po WWI ločijo **komunisti** [delitev po potrebah, morala, denarja ni, zagovarjajo revolucijo, delovali v ilegali], ostali pa se združili v Socialistično stranko YU – **socialisti** [delitev po delu, pravo, denar, velika vloga družine]
27. **danes predsednik slo vlade** [Janez Janša], **notranji minister** [Dragotin Mate]
28. v krSHS: **Nacionalno vprašanje** [nekateri so zagovarjali, da je v državi le en jugoslovanski narod z vsaj 3 plemeni, drugi pa so menili, da so Srbi, Hrvati in Slovenci posebni narodi s svojimi jeziki in kulturo. Vprašljivo pa je bilo tudi, kaj so Makedonci], **gospodarstvo** [naše ozemlje je veljalo za gospodarsko pasivno, zato je dobivalo državno pomoč in se zato razvilo, vendar so kmalu prišle nove težave: inflacija, pomanjkanje surovin, tuje premoženje so nacionalizirali, menjava denarja (4 krone za 1 dinar), železnica, pošta, telegraf, telefon so bili podržavljeni], **politično vprašanje** [neenakopravnost različnih narodov v državi, preko 40 strank]
29. **Politične razmere/dogodki v YU poleti 1920 → diktatura** [nerešeno naci vprašanje, boj proti centralizmu in unitarizmu, korupcija, nasprotja med Srbi in Hrvati so delo v parlamentu čedalje bolj ovirali. Napetosti v parlamentu so dosegle višek junija 1928, ko je poslanec NRS P.Račič ubil 2, ranil pa 3 Hr poslance, med njimi tudi S.Radića. Na Hrvaškem pride do demonstracij, vlado pa za nekaj mesecev prevzame Korošec. Kralj Alex pa 6.1.1929 razveljavi Vidovdansko ustavo in razglasi diktaturo] → ukrepi ob uvedbi [Alex razpusti parlament in vlada sam,...]
30. Oktobra 1929 je krSHS postala **kraljevina Jugoslavija**. Bila je razdeljena na **9 banovin**. Slovensko ozemlje je blo v **Dravski banovini** s sedežem v Ljubljani.
31. **Politično življenje** z uvedbo oktroirane ustavi **1931** bilo **omejeno** [ta vsiljena ustava je zelo omejevala svobodo političnega lajfa, mogoče je bilo ustanoviti le politične stranke, ki so imele v vsakem okraju po vsej državi določeno št. članov]
32. kralj Alex hotu dosež z **unitarizmom** [zliti je hotel vse jezike v jugoslovanskega, poenotiti državo, imel je podporo liberalcev]
33. v času kraljeve diktature **priznan** [jugoslovanski **narod**]
34. Temeljne **zahteve Slo deklaracije 1932**: [združitev v eno samo politično skupnost; nacionalna individualnost, ime, zastava, etnična skupnost, finančna samostojnost, politična in kulturna svoboda; zgraditi državo enakopravnih enot na demokratski bazi in po svobodnem sporazumu; radikalna socialna zakonodaja, ki mora zagotoviti življenjske interese in razvoj poklicev, posebno kmečkega in delavskega razreda.], **ukrepi kralja proti avtorjem** deklaracije [z aretacijo in konfinacijo najožjega vodstva s Korošcem na čelu]
35. oktobra **1934 ubit Alex Krađorđević** v Marseillu → **spmembe** [njegovo vlogo prevzame njegov bratranec knez Pavle Karađorđević, ki se odloči za novo skupino politikov, saj so bili z JNS že vsi nezadovoljni. To menjavo je naskrivaj pripravljaj že sam pokojni]
36. Po volitvah 1935 vlado sestavi **M Stojadinovič**: nesrbski pol. skupini je pritegnil v vlado [SLS (Slo ljudska str), JMO (jugo muslim. str)] **problemi njegove vlade** [hrvaško-srbski odnosi- zavračali veljavno unitaristično ustavo iz 1931; ni rešil hrvaškega vprašanja] **spmembe v jugo zunanji politiki** [povezal se je z It, Nem, sosednjimi balkanskimi državami (s tem je reševal gospodarsko krizo), kamor so začeli uvažati večino jugo živil, s tem pa je bilo konec krize v kmetijstvu]
37. **Vlada Cvitkovič-maček 1939**: najpomembnejši notranjepolitični uspeh [Hrvaška postane avtonomna banovina, ima izredno velike pristojnosti]
38. **tik pred WWII** se razmerja v YU spremenijo in tudi **pričakovanja Slovencev** so velika [zaradi začetka vojne pa ni prišlo do banovine Slovenije].
39. Jugoslavija 1938 dobi **ново sosedo** [Nemčija (na Karavankah) – priključitev Avstrije k Nemčiji – 1 narod, 1 država, 1 vodja]
- 39.) **25.3.1941** krYU na Dunaju pristopi k **trojnemu paktu**: **motivi**, ki so vodili kneza Pavla Karađ., da je to podpiral [Hitler je zahteval pristop YU k temu, saj so k njemu že pristopile Madžarska, Romunija, Bolgarija, zato

je bil pritisk tako velik; knez Pavle je upal, da bo s tem rešil državo pred vojskovanjem], **vlada**, ki je podpirala to [Cvitkovič-Maček]

40. **Na čelo YU vlade** pride [general Dušan Šimovič] po **državnem udaru 27.3.1941**, uperjen **proti** [banovini Hrvaški in pristopu k silam osi Belin-Rim-Tokio] → **reakcija Nemčije** [Hitlerju se YU ni zdela preveč zanesljiva, zato se je odločil za napad in razkosanje Jugoslavije]

41. **Ljudska fronta v Slo** [delovala že pred WWII, po uvedbi diktature je bilo v ospredju narodno vprašanje in v skladu z navodili kominterne so ustanovili Ljudsko fronto]

42. V Slo med vojnama značilna nestrpnost med različnimi politič. skupinami: **kulturni boj** [katoliško gibanje želi vpliv na kulturo, liberalci želijo omejiti politični in kult vpliv katoliške cerkve] in **razredni boj** [komunisti zagovarjajo revolucijo, socialisti pa se zavzemajo za prevzem oblasti po demokratični poti] → pred WWII pa je Slovence delila **le dilema** [ali je nevarnejši fašizem ali komunizem]

43. V krSHS je **uvedel slovenščino kot uradni jezik** v novi državi [?], pismenih je bilo 90% (1921 51%, 1931 57%) → razlike v odstotkih Slo:ostali deli YU [ker smo Slovenci dobili Univerzo v Lj 1919, delovale so Narodna in Univerzitetna knjižnica, Akademija znanosti in umetnosti → imeli smo številne kulturne in znanstvene institucije, ja pa OŠ tudi, ker te opismenujejo]

44. **Fakultete 1919**: Filozofska, pravna, tehniška, teološka in medicinska; **pomen** [Lj uni je prvič zbrala doma številne znanstvenike, ki so bili prej razpršeni drugod po AO monarhiji; z njeno ustanovitvijo se je slovenščina končno uvrstila v družino razvitih evropskih jezikov]

45. (s)AZU 1938, tri nove **ustanovljene**: Uni knjižnica 1941, Državno gledališče v Lj in Mb 1920/22, Narodna galerija 1928]

46. **Umetniki med vojnama**: pisci [P. Voranc, Klopčič, Kranjec, Kocbek, Bartol], slikarji [Kralj, Pilon, Černigoj, Sedej], glasbeniki [Kogoj], arhitekti [Plečnik]

47. **Umetniške smeri** [ekspresionizem, futurizem, konstruktivizem, socialni realizem in nova stvarnost, funkcionalizem]

48. YU je država velikih razlik: položaj Slovenije [Ko so bile slovenske dežele v okviru AO so bile med slabše ind razvitimi pokrajinami v državi. Z ustanovitvijo Jugoslavije pa je Slovenija popolnoma zamenjala okolje → postala je najbolj razvita pokrajina v državi. ...] **pozitivne gospodarske posledice** za slo gospodarstvo po združitvi [90% ljudi pismenih, dobro razvito šolstvo, razvit trg kapitala], **negativne** [gospodarska kriza]

48. **Tekstilne tovarne** [Tržič, Škofja, Kranj] (papir, železo, tekstil, keramika, kovinska+strojna ind, elektrika)

49. **Izvoz** [Avstrija, Nemčija], **delež slo proizvodnje** [1/4], **tuji kapital** [Avstrija, Češka] najpomembnejši izdelek [pšenica] → težk lajf → zadolženost kmetij → državni problem.

50. **gospodarska kriza: 1924** [življenje je bilo slabše zaradi pomanjkanja hrane, obleke, stanovanj. Plače so bile slabše, zarad razvrednotenja denarja – inflacija] **1930/35** [velika gospodarska kriza – zaradi zadolženih kmetov (40%) je država uvedla HORATORIJ na kmečke dolgove, ustanovila tudi privilegirano agrarno banko, ki je kmetom posojala denar po nižjih obrestih], **1939** [položaj se je začel izboljševati, saj so zaradi priprav na vojno Nemci in Italijani začeli kupovati živila v YU]

51. **stavke** [po 1935 je največja gospodarska kriza/nizke plače/slab status/pravice delavcev]

52. **prosti čas** [društveno življenje pod okriljem strank/najuspešnejša športna panoga v slo je orodna telovadba/ naj slo športnik je Leon Štukelj/Gostilna je predstavljala osnovni družabni prostor za odrasle moške]

53. **tehnološki napredek** [večina gospodinjstev je elektriko uporabljala le za razsvetljavo/telefona ni blo velik/radijska postaja ni 1938/v NM ni blo 7000 avtov]

54. **pod Italijo** [1/3 ozemlja (Benečija/Goriška, Trst, Istra), 340k Slovencev] **požig** Narodnega doma v Trstu 1920 [hud udarec za slo, ker je bil tam sedež slo org in s tem se je začelo nasilje It nad Slo, njihova policija je to dopuščala] **položaj slo** s prihodom **fašistov** se poslabša [ker je ta fašizem poudarjal pomen velike zmagovite vojne, začeli so tiskati II fašistični dnevnik], **obmejni fašizem** [vključeval rasizem do slovanskega prebivalstva, ki naj bi bilo manj razvito in nesposobno, 2000 let stara italijanska kultura pa naj bi ga postopoma razsvetljevala in kultivirala. Prepovedali naj bi vse slo.org in slovenščino. Popolna italijanizacija šolstva, poitalijančevanje krajevnih ter osebnih imen in priimkov] **gospodarstvo v Julijski krajini** [uničeno gospodarstvo, vendar so bli Slo gosp. in kult. dobro razviti. Večina bank/podjetij bilo italijanskih. Množično izseljevanje Slovencev – inteligenca, uradništvo] **stranke** [1926 bile razpuščene vse razen fašistične] **duhovniki** proti cerkvenim dostojanstvenikom [po sporazumu položaja- Mussolini 1929, je začela katoliška cerkev trajno sodelovati z It. državo. Novi škofi so začeli v Julijski krajini podpirati italijanizacijo verskega lajfa]

55. **TIGR** (Trst-Istra-Gorica-Rijeka): [ilegalna org za boj proti fašizmu/po It. ozemlju izvajala teroristične akcije, atentate, požige it. šol, vrtcev/s temi akcijami skušali zbuditi pozornost svetovne javnosti, ustrahovati it. fašiste, Slovincem ohraniti upanje, da bodo nekoč zaživel v svobodi in združeni z matičnim narodom]

56. **Ukrepi fašistične It. proti Slo** [Gentiljeva šolska reforma 1923 → ukinjene slovenske in hrvaške šole, slo učitelje pa so prestavili/odpustili/upokojili. Prepovedana je bila raba slovenščine v javnosti (sodišča, uradi). Odpravljeni so bili slo napisi, imena, priimki. Prepoved uporabe krajevnih imen (celo napise na grobih so spremenil)]
57. **Avstrija: mir pogodba** [Saint-Germain] **pravice Slo** [slo časopisi, društva, delovala Slovenska socialna zveza, pred 1938 bile dvojezične šole na Koroškem] **ukrepi proti Slo** po **anšlusu** [pripravili so program izseljevanja – v ta namen tudi štetje preb. Ukinjena je bila utrakvistična šola. Prepovedana so posvetna društva. Omejen tisk in razne kult prireditve. Številne Slo so zaprli v taborišča]
58. **Madžarska** [trianonska pogodba/Slovenci v Porabju, Monoštru + prepoved slovenščine v javnosti, sprememba krajevnih imen]
59. **Dogajanja v stari YU** [država SHS-univerza Lj-Rapalska pogodba-sprejem vidovdanske ustave-diktatura kralja Alexa-ustanovitev Dravske banovine-izid Slovenske deklaracije-vlada M. Stojadinovića]
60. **centralizem** [oblika organizacije države, kjer izhaja vladanje iz središča, ne da bi pri tem deli uživali avtonomijo], **obznana** [akt jugoslovanske vlade 30.12.1920, s katerim je bila do sprejetja ustave prepovedana komunistična propaganda, njene org in glasila], **federacija** [zvezna država (zveza večih držav, ki so združene v novo državno skupnost, vendar obdržijo svojo državnost)], **konfederacija** [oblika sestavljene države, ki nastane na podlagi mednarodne pogodbe, pri čemer države članice ohranijo svojo suverenost, ustanovijo pa nekatere skupne organe za urejanje skupnih interesov], **plebiscit** [splošno ljudsko glasovanje o zakonih(referendum)/državno pravo/ljudsko glasovanje o spremembi državne pripadnosti kakšnega ozemlja in državljske pripadnosti ljudi na njem], **kulturni boj** [ma ne vem], **oktroirana ustava** [vsiljena], **punktacije** [osnutki, točke političnega sporazuma(spomenica slo in hr. meščanskih opozicijskih strank 1932 z zahtevo po avtonomiji)], **moratorij** [odlog plačila na temelju zakona za vse dolgove, za določene dolgove ali za dolgove določenih skupin prebivalstva], **Lj in Mb oblast** [wtf], **Dravska banovina** [je Slovenija z izjemo Bele Krajine v krYU], **Banovina Hrvaška** [...], **JNS** [jugoslovansko nacionalna stranka], **JRZ**[jugo radikalna zajednica], **unitarizem** [en jugoslovanski narod s tremi plemeni], **TIGR** [Trst-Istra-Gorica-Rijeka; ilegalna organizacija za boj proti fašistkom], **iredenta** [neodrešena italija – gibanje v Italiji], **Sokoli** [liberalno športno društvo v Lj], **orjunaši** [člani protifašistične organizacije], **neodrešena Slo** [v Avstriji, It, Madž]